

tako ime dalo enako po slovensko preobleči, kakor se je Marburg preobleklo v Maribor.

Od drugotnih krajev in mest bi bilo manj posebej govoriti. Kar je izhodne Evrope, je vsa več ali manj slovanska, in zatorej se povsod nahajajo tudi poslovenjene imena, ne samo na Poljskem in Rusovskem, ali po Ogerskem, ampak tudi na Turškem; torej nam ni potreba pisati Konstantinopel, temuč Carjigrad, ne Tesalonik, ampak Solun; ravno tako ne Ofen, temuč Buda, ne Lemberg, temuč Levov. To se tukaj opomni le za to, ker jim je bilo doslej marsikaj le iz nemških bukev znano, ter množstvo slovenskih imen prikrito. Drugač je v zahodni Evropi, kjer so bolj spremenjene romanske ali germanske narečja. S španjskimi imeni sicer ni veliko drugač, kakor z italijanskimi; pa francozke imena so toliko spačene, da bi nam dostikrat izvirno latinsko bolje šlo na uho in na roko, kot sedanje francozko; na pr. Marsilia za Marseille, Burdigale za Bordeaux (Bordó), Geneva za Genfi. t. d. Z angleškimi imeni ni kaj spreminjevati, zlasti ker je tudi izrekovanje negotovo. Po drugih delih sveta pa sploh jemljemo, kakor se nam ponuja, le svoj pravopis radi rabimo.

Novičar iz avstrijskih krajev.

Iz Slovenskih Goric na Štajarkem 20. septembra.*) V naših goricah dobí in najde človek vse, česar koli serce njegovo poželi: kruha, vina, mesa, sadja, medice, zlatine, hladne vode i. t. d. Al letos se od presilne suše vsem vkup slabo godí. Vse je pusto in golo viditi, samo vinogradi so lepi. Grojzdje se je zlo popravilo, le v žgečih sterminah ima drobne jagode, plesnivost se redko zapazi; večidel je napadene terte v tretjem létu zapustila. Škoda le, da je toča preveč naj zlahnejega vina Lutomerčanom pobrala. Jarine imamo malo kaj, sočive razun krompirja nič, in čudno je, da turšica toliko suše prestane, ker se v naših dolinicah lepa nahaja. Zato jo ljubimo, in je sploh kakor južni sad še več priporočila vredna. Iz travnikov pa so celó naše vesele prepelice pobegnile, menda bliže vod; tudi lastovic je malo. Vode iz studencov še imamo pri nas za potrebe večidel zadosti, in zdaj in zdaj tudi njeno ceno bolj spoznavamo, zakaj v nekterih sosednih krajih, kakor v Jereninski, št. Jurski dolini morajo kalužo od dalječ voziti; zato terpi ljuba živinica pomanjkanja vode in kerme. Milo je gledati, kako zoper navado vse rada žre; ubogi vinocari svoje edine kráve od kraja prodavajo skoraj za vrednost kože. Bčele umirajo; pri nas scer terdijo, ali po skušnjah menim, da repica (rips ali ogeršica) ne škoduje bčelam, k večem medlim zavolj preobilnega močnega medú, o mladotletji. Nasproti pa so se sviladi (židni červiči) tù in tam pri vsi neredi in pomanjkljivosti listja zdravi in lepi vpredli; le škoda, da se pri nas tako malo murb zareja in zasaja! Zdaj bi bilo listje že dobro za kermo, razsekano in ometeno še je za rejo prešičev; repe tako ne bo nič. Plošnjata borova osa ali metulj (*Tenthredo* ali *Lophyrus pini*) nam hudo žuga borovje, posebno mlade bore s svojo brezštevilno gosenčno zalego pokončati; vidimo od spodjednega šilovja same rujave versiče in vejice na borih, pod drevjem se sliši kakor bi peršelo in spodej na tléh je vse zeleno. Nihče ne pomni takega merčesa in neumneži že si prerokujejo prihodnje nesreče, vojske in Bog vé kaj še od tega. Po ukazu c. k. okrajne gosposke je obiranje gosenc le na niskih vejicah in klanje po deblu lazečih mogoče, drugih pomočkov ne vémo. Semensko zalego presto oko po luknjičastih mladikah težko zapazi, prešiči bi morebiti le malo mešičkov ali pužic po gojzdu izrovali, in težko je terditi, da bi tudi vervece kaj pomagale. Bora more mnogo živeža po šilovji dobiti, ker jo vidimo

na kakem kamnitem stercu stati, in če se tega popolnoma ali deloma znebi, mora vsahniti ali hirati. Da mi teh ran po gojzdi v našem življenji ne bomo več zacelili, je neizrekljiva škoda za naše kraje, kjer toliko tertnega kolja potrebujemo! — Vino nam bo veliko zaleglo; tako dobrega znabiti kmali ne bomo več dočakali. Gorkomer še zdaj pride na 25 stopinj opoldan, kar še 34. leta ni bilo, in cibebe se delajo na grojzdji. Naj le bendimo ob gorkem vremenu srečno končamo, bomo vse trude in vročino pozabili in si marsikrat veselo popevali. Zato pa hočem h koncu nekaj hasnjivega opomniti in povedati.

1. Vsaki ptujec, kateri zdaj pride v naše Gorice, ne more dosti pohvaliti, kako močno mu lepe, s svetlim grojzdem nasipane brajde po hišnih stenah ali na robu vinograda napeljane, dopadejo. Zares prijetno je viditi s tertami obdano pohišstvo, in daja hišam večo varnost; lastnika pa lep dobiček mnogo sicer slabjega vina in brez vinograda grojzdja premalo skerbi. Terta se tudi dobro ponša na brajdah hišnih sten, na šotorih i. t. d.; vendar vidimo, da so brajde malo obrajtane ali slabo špogane in z neprimernimi tertami previdene. Za brajde in merzle vinograde dajo rano grojzdje za zobanje in za dobro vino najbolj hvaljeni: beli, rudeči, modri klevnar (mušica), modri portugizar, rudeči traminar, rumeni klešec, gutedel (španjol), česar se ravno zdaj lahko tukaj na Hlapji prepričamo. Pozneje zreli in obrajtani so: muškat, mušica, refošk, zamorec, laška modrina, burgundar i. t. d. Stavimo tedaj brajde!

2. Naši kakor tudi drugi vinorejci mislijo večidel, da se vino ali sodi morajo žvepljeniti, in zato si delajo tako veliko skerb, da ni izreči; vendar je vse prazna reč. Že tri leta nisem trohice žveplja za svoje vina potreboval, in vendar so bile na Dunajski razstavi hvaljene in za dobre spoznane. Ako se hočemo prepričati, da je sod čist, je zadosti en žvepljen klinček ali kako drugo treskico skoz pilko deržati; ako plamni ali gori, smemo gotovi biti brez skerbi. Le kadar vinske sode spraznemo, in jih hočemo plesnivosti ubraniti in za vino pripravne hraniti, je dobro sode z žveplom kaditi, in zato je vsako rumeno žveploplatno dobro, in celó nepotrebno skerbimo ga z dišavami natrošeno. Vse to nam poterdi Vertovcova „Vinoreja.“

3. Dobro vino že samo po sebi pivcu diši, posebno pa, ako prigrizne kos suhega svinskega mesa, ktereга Goricani imenujejo „slivov les.“ Škoda, da malo naših kmetov svinsko meso okusno povodi, od solenine nič ne vedó, in da bi se govedina na ravno tako vižo ohranila, je še manj znano. Ker bo marsikter gospodar primoran, zavolj pomanjkanja kerme svoje goveda klati, hočem opomniti, da se tudi govedina za prihodnje potrebe povojena da ohraniti, in če ne bo zaseka, se v kakem sodu v suhi pepél zagnjena dobro obderži. Slanina, ktera je v Nemčiji zló v navadi in meso, ki je drugo leto ravno tako dobro, se naredi takole: Vzame se čist sod, na enem koncu brez dna; drugo dno se potrosi s suho soljo; potem se naložijo zmiraž više kosci mesa, kateri so naj boljši brez kostí, s suho soljo in solitrom prav dobro vribani, in terdno vkup naloženi, da ne ene luknjice ni. Vmes se zna djati lavorovo listje ali se potrese štupa popra, klinčkov, brinovih jagod, materne dušice, rožmarina, pridmuta. Na 100 fantov mesa se vzame 6 lotov suhe soli in 2 lota solitra, za svinsko več solitra, za ovčje nič. S nasolenim mesom do verha napoljen sod se dobro zakrije, in zna eno veliko pilko imeti na dnu, kjer se meso izjemlje, in na ti zadelano luknjo, kjer se solenica lahko doliva. Potem se mora sod štiri tjedne vsaki dan enkrat, pozneje vsaki teden enkrat, preobračati. Poleti se stara solenica z novo nadomesti, ktera se tako naredi: 6 fantov soli, 1 funt cukra in 6 lotov solitra se v 5 bokalih čiste vode skuha in nalije. Jakopič.*)

Od Svetinj poleg Lutomera na Štaj. 5. oktobra. Včeraj je bila velika slovesnost v sosedni fari pri sv. Mi-

*) Po naključni zakasnjeno.

*) Prosimo za obljubljeni.

klavžu. Pridni in vse hvale vredni farani so svojo cerkev od tal do verha ponovili — četiri altariji in prižnica so del ponovljeni, del pa iz novega napravljeni, in mnogo cerkvenih reči je novih nakupljenih; razun tega so še 3 nove zvonove iz Ljubljane, od izverstnega mojstra, gospoda Samasa, vlite dobili. Vse delo v cerkvi, prav lično in lepo, je gosp. Tomaž Kotnik iz Maribora zelo hvale vredno izpeljal. Častiti gosp. župnik, Juri Daičar, kterega teža lét tare in ljubega zdravja mu manjka, je izročil to važno opravilo svojemu gosp. kaplanu Mat. Fric-u, kteri je s pomočjo cerkvenih predstojnikov, Kelemina in Kolariča, vse skozi in skozi častljivo dognal. Omenjenih mojstrov si tudi mi serčno želimo, da nas bota s svojim izverstnim delom razveselila. — Škoda! da v naših vinogradih ni brez toče bilo; kjer pa je ni bilo, je prav lepo; grojzdje je pečeno, cibebe se delajo. Imeli smo zadnje dni ugoden dežek; sedanje vreme pa grojzdju zopet služi. Vince bo in mora dobro biti; naj ga le umno spravijo. Bolj srečni so pa Radgonski vinorejci. Tam hvala Bogu! toče ni bilo. Grojzdje še je lepše kot tu, in precej več ga je kakor lani. Tergatev se pred Uršinim tednom ne bo začela. Sadja in vsake drugače reči je zelo malo. Jančar.

Iz Slovenograca. Roženkranska nedelja je bila za staroterško faro in celo okolico kaj vesel praznik. Visoko častiti gosp. Franc Lipold, kn. šk. duh. svetovavec in fajmošter v pokoji — brat pred 2 letoma umerlega Ričičkega pesnika — so drugo novo sv. mašo peli. V slovesnem sprevodu 21 mašnikov, ki so prišli od blizo in dalje verlega starčka počastiti, so se med verstami neštevilnega ljudstva v lepo okinčano cerkvo podali. Po danem blagoslovu na leco stopivši so toliko serčno in krepko glasno pridigovali, da malo čverstejših tako. Vsakega je v serce ginilo, gledati, kako pobožno so sami milostljivi gg. knezoškof Slomšek jubiantu pri sv. maši arhidiakonirali, zlasti pri sv. evangelji, ko sta se prvi s škofijsko, drugi z lepo ovenčano romarsko palico v levici proti zbrani množici obrnili. — Po dokončani cerkveni slovesnosti bil je obed pri gosp. jubiantu. Vsi zbrani svatje so bili kaj veseli, ker so jih premili gosp. knez in škof s svojo nazočnostjo počastili, zdravico Njih Veličanstvu — Cesarju, kterega godovanje je bilo, jubiantu in žlahti napili in tako pokazali, da je njih veselje med svojimi otroci biti. Častitemu je vès čas obličje radosti kipelo. Narvikši daj jim še veliko lét zdravih in veselih živeti! — V naših krajih so zemeljski pridelki dobri. Akoravno je tudi pri nas sv. Matevž na belcu prihajal bil in ajdo poteptal, moremo vendar le zadovoljni biti; kruha bomo imeli, pa tudi mošta si natočili: ljuba duša, kaj še hočeš več? Cvetko.

Iz Mehovega na Dolenskem 6. oktobra. Po našem Dolenskem bo ta teden tergatev v kraji. V Semiški fari zdaj nar bolj tergajo, koder jim lanska toča ni vinogradov preveč oklestila. Kteri so po sv. Mihelu tergat pričeli, bodo dobro kapljo, tisti od leta 48 enako, iméli, in jo tudi lahko prodali. Tisti pa, ki so v svojo škodo že 8., in nekteri neumneži, sosebno v Vinoverhu, Št. Marj. in Št. Koc. fare 14 dni pred sv. Mihelom obirali, bodo imeli „čvička matička“, in ga bodo tudi večidel sami žulili. V Semiču se je bil tudi nekdo prederznil zoper kantonsko in srenjsko prepoved pred sv. Mihelom svoj zemljak oberati, pa berž je bil zatožen, in v Metliki v luknjo vtaknjen, dokler tergatev mine. Prav se mu je zgodilo! J. O. Lepstanski.

Iz Ljubljane. Vis. c. k. krajnska deželna vlada je razglasila vsled razpisa vis. c. k. kupčijskega ministerstva od 5. t. m., da se bo vožnja za blago na železnici v Terst 15. okt. začela. — Iména kmetovavcov, kteri so 24. septembra premije za konje dobili, so: Janez Hafner iz Gorenje vasi, za kobilo z žebétom, je dobil 10 cekinov; Janez Logar iz Vilševka, Jožef Grašic iz Golnika in Jožef Mušic

iz Spodnjega Bernika; vsak téh treh je prejel za kobilo z žebétom po 5 cekinov; in zadnjič je prejel Lenart Šušnik iz Mlake za 3 léta staro kobilo 10 cekinov v zlatu.

Novičar iz raznih krajev.

Z Najvišjim sklepom od 13. septembra je bilo zaukazano, da je porabnino od izdelovanja cukra iz pése, in sicer od pése, ki pride présna v izdelovanje, po 18 kr., od suhe pése pa 1 fl. 39 kr. za dunajski cént odrajtovati, kar ima od vsih Svet t. l. veljati. — 3. t. m. so brez posebnih težavnost poskusili, vodo v Na brežino napeljati, in brez vseh ovirkov je pritekla 600 čevljev visoko v vodnjak vodnega stolpa, od kodar teče dalje za potrebo želéznice. — Koroška železnica tudi že ročno odséda. Da bi preveč delavcov na posamnih mestih se ne nabralo, dela sedaj na 31 različnih mestih med Celovcom in Dravburgom 8000 ljudi. — Kakor so bile poslednje dni mesca septembra vsih oči v Štuttgart, in perve dni t. m. v Vajmar obrnjene, tako se prizadevajo zdaj, ko so cesarji že vsak v svoji deržavi, časnikarji, slednji po svoje, pravo vganiti, in marsikteri njih si domišljuje, da sliši, kaj so si mogočni vladarji tu in tam pripovedovali — travo pripovedovati, po kteri so mogočni gospodje hodili, in vemo, da se tudi tacih oestroušnikov ne manjka, kteri se po stenah poslopij, v kterih so cesarji se pogovarjali, ozérajó, ali jim ne prinese kaka sapica kaj, kar bi po njih volji bilo. Omenili smo že v poslednjem „Novičarji“, da so shodi cesarjev že spominu izročeni, in ponovimo poslednjič, da je edini namen téh shodov bil, mir in spravo evropejskih narodov ustanoviti in uterditi. In komu more blagor narodov bolj pri sercu biti, kakor njim, kterim je božja previdnost blagor narodov v roke podala? — Komej se oblaki viharja na eni strani razidejo, se že sopet na drugi černa meglica pokaže, iz ktere se po malem bliska. Taka je na Španjskem, kjer se zná v kratkem kaj unéti, kar bi to nesrečno deželo še v huje nadloge zakopati utegnilo, kakor jo že toliko lét kot neodpravljiva mora tlačijo. Dolgo je bilo misliti, da bota dežela v zavetje miru in sreče prijadrila. Pa drugače se je obrnilo. Ondi je sopet danes, kjer je bila, ko je general O'Donel stolno mesto Madrid zapustivši po celem kraljestvu neslogo in vstajo razširjal, samo za to, kjer se njemu ni prileglo, kar so drugi zahtevali. Marsal Narvaez je 12 méscov prvi minister kraljice bil; 1. t. m. je odstopil. Neznano je še zakaj. To samo se misli, da ga je stranka spodrinila, kteri se ne more nikako ime dati, ktera pa zamore, če premaga, Španjo sopet mnogo kervi stati. Njeno žeslo namreč je: sila, preganjanje in stiskanje. Bog daj, da bi se vihar polegél, in ne dal nam, še dolgo iz té nesrečne dežele žalostink donašati. — Važna, in prav važna novica nam je prišla iz Francozkega: Kitajcom namreč je francozka vlada vojsko napovedala. — Iz Indie ni doslej nič posebnega došlo, kakor kar je poslednji Novičar povedal. To le pristavimo iz najnovejih časnikov, da si upajo Angleži čez 80,000 vojakov evropejskega rodú ondi imeti, preden Božič pride. — Zastran nesreče na železnici med Kapfenbergom in Brukom zvemo dalje, da je bil telegrafnik vsega tega kriv, ker je, že 4 noči v službi, vès omamljen in vtruden zanemaril znamenje po telegrafu dano in tudi ni odgovora dal. Šel je tadaj vozovlak, in tako se je nesreča zgodila. — Iz Cetinje je brati, da je duhovšina Isečkega samostana, nekdanjega sedeža serbskih patriarhov, vladika pismeno pomoči zoper Turke prosila, ker kristjane silno zaničujejo. Kaj je vladika odgovoril, ni znano, poslal je pa 3—4000 Černogorcov, svojo deželo branit.